

NOVIOPOSTA

In dit nummer

Particuliere Vierdaagse kaarten

De Caprivi strook

Alles over de nieuwe locatie

Op pagina 5 begint het verhaal van Jo Toussaint over de Caprivi strook. Deze landstrook ligt langs de rivier de Zambezi in het noorden van Botswana. Ter oriëntatie geven we een kaart van de loop van de Zambezi (in rood).

Vanaf pagina 9 neemt Jos Stroom ons mee in de wereld van de particuliere Vierdaagse enveloppen en kaarten. Hieronder een van de afbeeldingen,

Redactie:
J. Mulder
J. Spijkerman
J.M.A.G. Stroom

Fotografie:
W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:
L. Thijsen

Illustraties:
vacature

Expeditie:
F. Piers
Tolhuis 35-17
6537 NN Nijmegen
Tel. 024-3444208

10. Envelop en kaart van de 3e wandeldag in 1989, met verschillende stempelkleuren en frankeeringen. In 1989 werd er wel weer een officieel PTT-stempel gebruikt.

Weet u het nog? Hiernaast staat de QR-code. Scannen met uw mobiele telefoon met Internet en u gaat naar de homepage van NovioPosta. Kunt u meteen alle nieuwe informatie op onze website bekijken.

Particulier uitgegeven 4-Daagse kaarten en enveloppen.

Jarenlang heb ik "particuliere uitgiften" van 4-Daagse covers in Nijmegen verzameld. Niet omdat ik ze zo erg bijzonder vind, maar omdat ik als mederedacteur van Novioposta bedacht dat het ooit eens gebruikt zou kunnen worden bij de geschiedschrijving van de 4-Daagse en de Filatelie. Welnu, hier is dan het (voorlopig?) resultaat.

In 1967 geeft "De Bieb" weer een speciale envelop uit, nu met dagtekeningstempel Nijmegen/27 en een particulier KNBLO-stempel (Afb. 2).

Laat ik voorop stellen dat mijn "collectie" - die op dit moment bestaat uit bijna 100 poststukken, die in één of ander opzicht allemaal van elkaar verschillen - waarschijnlijk nog vele manco's kent. Maar ook zonder volledigheid kan ik u meenemen in de keuken van de "producenten" van wat ik ietwat oneerbiedig deze "hebbedingetjes" noem. In de loop van het verhaal zal duidelijk worden waarom ik deze term hier gebruik.

1. (links) Envelop met serie zomerzegels 1966; elke zegel is gestempeld met het plaatsnaamstempel van een van de doorloopplaatsen: Nijmegen (25-VII), Elst Gld (26-VII), Wijchen (27-VII), Groesbeek (28-VII) en Grave (29-VII). Uitgave: "De Bieb" Nijmegen.
2. (rechts) Enveloppe van "De Bieb" uit 1967, met het particuliere KNBLO-stempel en Nijmeegs datumstempel nr. 27 op 24 juli 1967.

Het begin ?

Mijn oudste poststuk in deze verzameling dateert van 1966, en is uitgegeven ter gelegenheid van de 50e vierdaagse. Inderdaad, over 2 jaar is dat precies 50 jaar geleden en dan vieren we de 100ste !

De uitgever van deze enveloppe is "De Bieb" in Nijmegen. Dat was een leesbibliotheek, boekhandel en postzegelhandel aan de van Welderenstraat 63-65. Degene die dit bedacht heeft,

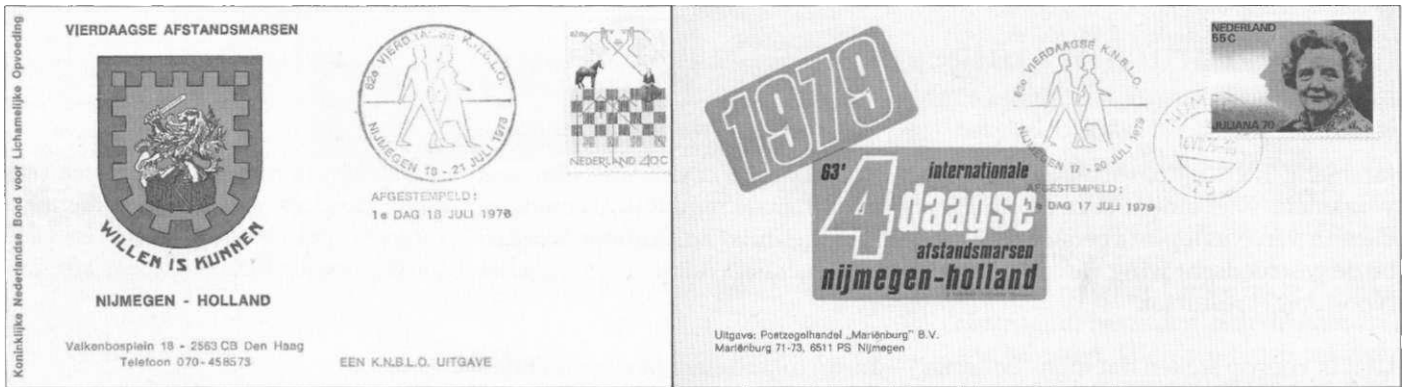
had een nogal creatieve geest: hij (of misschien wel een zij?) heeft de hele serie zomerzegels van dat jaar gebruikt, en heeft op elke zegel een ander stempel te laten zetten. Zo zien we van rechts naar links (soms wat dun gestempeld) afdrukken van stempels uit Nijmegen, Elst (Gld), Wijchen, Groesbeek en Grave, op de dagen 25 t/m 29 juli 1966. Dus van maandag tot en met vrijdag (Afb. 1). 1)

KNBLO en de Nijmeegse postzegelhandelaren

In 1976 verschijnt, voor zover mij bekend, de eerste "KNBLO" enveloppe, in wat kleiner formaat. In dat jaar is er samenwerking gevonden met de uitgever van de Trompet-reeks in Vlaardingen (Afb. 3). De Trompet-uitgaven zijn vooral bekend vanwege de vele "semi-officiële" uitgiften van bijzondere enveloppen en kaarten met stempels.

3. (links) Kleine envelop, uitgegeven door de KNBLO in samenwerking met "Trompet" uit Vlaardingen. De Vierdaagse postzegel is uitgegeven in juni 1976. Op de envelop 2 stempels: Nijmegen/19 van 23 juli, en het officiële PTT-gelegenheidsstempel van de 60e Vierdaagse.
4. (rechts) Uitgave van Arendzen (postzegelhandel) in samenwerking met Verhees/stickers. Gestempeld op de eerste wandeldag, met Nijmegen/6, op 20 juli 1976. Bijgefrankeerd tot het tarief "drukwerk in omslag": 45 cent.

5. (links) In 1978 geeft de KNBLO op eigen gelegenheid kaarten uit. Er is een blauwe stempelafdruk op geplaatst, een getrouwe kopie van de PTT-stempel uit 1960, met gewijzigd 62e en aangepaste data. Deze kaart is niet bij de post aangeboden, de zegel bleef ongestempeld.
7. (rechts) Postzegelhandel Arendzen (nu "Mariënborg B.V." geheten) pikte in 1979 weer een graantje mee. Naast dagtekeningstempel Nijmegen/25 van 16 juli, ook hier het blauwe "particuliere stempel", waaronder de twee-regelige dag en datum. Hierin echter 17 juli 1976 !

In hetzelfde jaar komt ook de postzegelhandel H. Arendsen (Mariënborg 72/73 in Nijmegen) in beeld. Deze brengt samen met uitgever Verhees speciale enveloppen in de handel, die tijdens de Vierdaagse verstuurd kunnen worden en daarbij, naast dagtekeningstempel Nijmegen, ook het speciale PTT-gelegenheidsstempel van de 60e Vierdaagse krijgen (Afb. 4).

Uit 1977 zijn mij geen stukken bekend, maar in 1978 gaat de KNBLO (met als adres het Valkenbosplein in Den Haag) op eigen houtje kaarten uitgeven. Waar zijn deze te koop geweest? Frappant is, dat de postzegels - bij de verkoop? - niet afgestempeld waren (Afb. 5). Maar er was wel een "privé" stempel op gezet, waarvan de afbeelding helemaal werd gekopieerd van het officiële PTT stempel uit 1976 (zie Afb. 3); onder de stempelafdruk is er voor elke dag een 2-regelige stempel-datum aangebracht (Afb. 6).

In het jaar erna probeert de Nijmeegse postzegelhandel weer een graantje mee te pikken. Postzegelhandel Mariënborg (voorheen Arendsen) brengt enveloppen in de handel, nu wel met dagtekeningstempels Nijmegen, maar ook met dezelfde blauwe particuliere stempels als op de KNBLO-kaarten. In afbeelding 7 kunnen we zien dat er een verschil in beide data kan voorkomen.

KNBLO-uitgaven in de jaren '80

Ik moet nu een sprong maken naar 1983, het jaar waarin de KNBLO (nog steeds in Den Haag, maar nu met een postbusadres) weer eigen enveloppen uitgeeft. Het groene stempel van afbeelding 8 is geen PTT-stempel, althans het is nooit als zodanig aangekondigd. Toch is hier de postzegel mee ontwaard, wat mij eigenlijk voor een raadsel plaatst.

Het particuliere KNBLO vierdaagse stempel heeft in 1986 een ander plaatje: 2 schoenen in plaats van de 2 wandelaars (Afb. 9).

Oplagen en variaties eind jaren '80

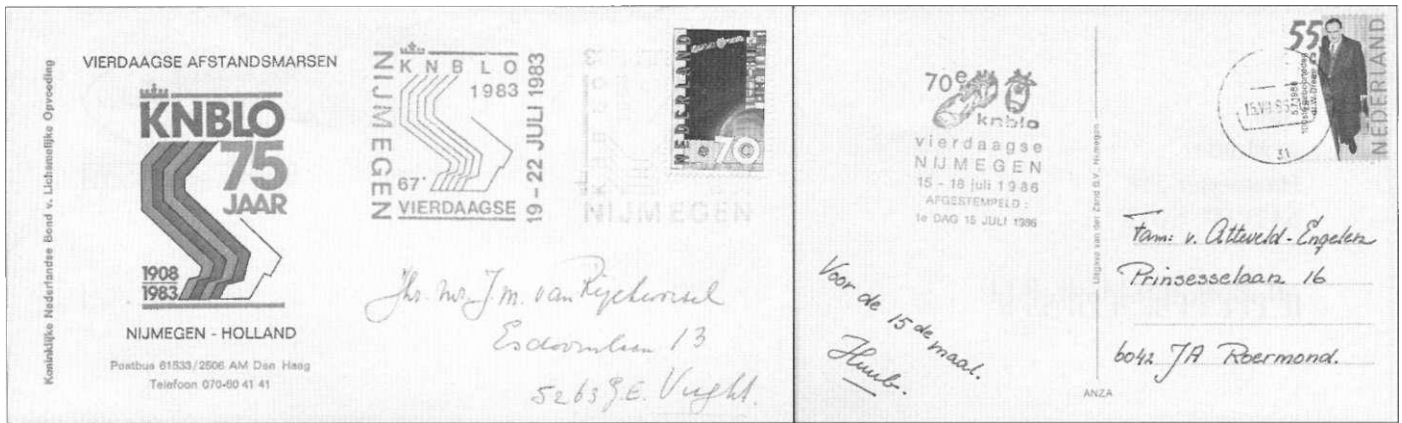
Vanaf 1989 zien we een grote toename van poststukken die in omloop worden gebracht. Voor elke dag (van maandag t/m vrijdag) wordt er zowel een envelop als een kaart uitgegeven, met per dag andere stempels, die af en toe zelfs in 2 kleuren worden afgedrukt (Afb. 10, voorblad). De "klant" kan zelfs nog een keuze maken uit diverse frankeringen.

In de beginjaren van de particuliere uitgaven werd met de verkoop van daarvan aan de wandelaars en toeristen de mogelijkheid geboden om een groet naar huis te sturen. 2) Maar vanaf eind jaren '80 en in de jaren '90 lijken de hoeveelheden aangeboden materiaal massaal te worden "verzameld". En liefst in alle varianten! Ik waag het om hier een vergelijking te trekken met de ontwikkeling op het gebied van de FDC-covers (zie de kadedertekst). En vanwege die nauwelijks te verzadigen "gretigheid" heb ik deze uitgaven in het begin van dit artikel "hebbedingetjes" genoemd.... Ik kom ze maar zeer zelden gebruikt tegen!

In de jaren 1993, 1994 en 1995 werden door de KNBLO identieke enveloppen gebruikt. Er staan geen data meer op, maar volstaan werd met de tekst "3e week juli". Het gemak dient de mens, zullen we maar zeggen. Later zijn er jaarlijks wel weer aangepaste covers uitgegeven. De variatie aan stempels blijft groot (Afb. 12, achterblad).

6. Op alle wandeldagen werd, onder het blauwe stempel, een twee-regelig stempel geplaatst met de datum en dag van afstempeling.

8. (links) Op deze KNBLO envelop (nu met Postbusadres) aandacht voor het 75 jarig jubileum van de KNBLO. Hierop is een groot groen stempel geplaatst. Dit is niet bekend als PTT-stempel; toch is de postzegel ermee afgestempeld. Door het ontbreken van een dagtekenstempel is de exacte datum niet vast te stellen.
9. (rechts) Het particuliere KNBLO stempel van de 70e Vierdaagse komt ook voor op prentbriefkaarten. Gekocht via een boekhandel ? Deze kaart is gestempeld op de 1e wandeldag: 15 juli 1986.

De eerste officiële Nederlandse FDC's werden uitgegeven door de NVPH. De allereerste, met de zomerzegels van 1950, had een oplage van 6.000. De groep geïnteresseerden bleef jaren lang beperkt. Pas in 1960, na tien jaar dus, was het aantal verkochte enveloppen gegroeid tot 100.000. In de jaren '80 liep dat aanzienlijk op, zelfs tot meer dan 350.000, een veelvoud van het aantal verzamelaars; ze werden door hen vaak met aantallen tegelijk aangeschaft. De hoogste oplage werd bereikt in 1980, met de envelop die werd uitgegeven t.g.v. de inhuldiging van Koningin Beatrix (Afb. 11). Het aantal verkochte enveloppen bedroeg toen 674.000. Pas vele jaren later zou het besef doordringen dat deze aantallen tot een overvoering van de markt zou leiden. De laatste jaren blijken partijen FDC's – en vooral die uit deze periode – onverkoopbaar te zijn. Ze worden vaak met duizenden tegelijk aangeboden voor een prijs van € 0,05 per stuk of nog minder ! Op dit moment (2014) zijn de oplagen weer teruggebracht naar re-

Noten:

- 1) Niet Grave, maar Cuijk is de etapplaats van de 4e wandeldag.
- 2) De KNBLO ondervond daarbij concurrentie van de Stadspost Nijmegen, zie Novioporta 2012-2, blz. 9-11.
- 3) De speciale Catalogus vermeldt een oplage van ongeveer 40.000 stuks in 2005. Van de jaren daarna worden geen aantallen meer genoemd. De Catalogus wordt wel elk jaar dikker, maar er staat steeds minder in.

Voor zover mij bekend zijn de laatste KNBLO enveloppen uitgegeven t.g.v. de 84e 4-Daagse in het jaar 2000 (Afb. 13, achterblad). Ze zijn in geheel nieuwe kleuren gedrukt.

Zoals ik in het begin al gemeld heb, zal dit artikel zeker diverse lacunes bevatten. Commentaar en aanvullingen zijn altijd welkom.

Met dank aan Marcel Claassen voor zijn bijdrage en adviezen.

Jos M.A.G. Stroom
stroom@wiz.nl

11. FDC E183, uitgegeven voor de Inhuldigungszegel van Koningin Beatrix. Op dit exemplaar staat tevens een vlagstempel, ter gelegenheid van de opening op 17 april 1980 van de Nieuwe Kerk in Amsterdam, waar de inhuldiging op 30 april zou plaatsvinden.

Bestuur

Voorzitter:

A.F. Buitenhuis, Tolhuis 20-30,
6537 LW Nijmegen, tel. 024-3449032
voorzitter@novioplast.nl

Secretaris:

Drs. W.J. Nelissen, Heidepad 8,
6584 CX Molenhoek, tel. 024-3584332
secretaris@novioplast.nl

Penningmeester:

A. Thijssen, Bongerd 68,
6581 TH Malden, tel. 024-3581054
korethijs@kpnplanet.nl
IBAN: NL41 INGB 000 0575462 t.n.v.
Filatelistenvereniging NOVIOPPOST

Ledenwerving:

Mevr. Th.G. v. Hoogstraaten-v. Rijs-
wijk, Zebrastr. 18,
6531 TX Nijmegen, tel. 024-3550895

Commissaris Activiteiten:

vacature

Rondzenddienst, algemene leiding
en administratie:

vacature

Interim-hoofd Rondzendingen

zie pagina 2

Pr-afdeling

voorzitter:

vacature

lid: W.J.M. Goossens, De Tuier 54
6562 RB Groesbeek, tel. 024-3974654
w.j.m.goossens@chello.nl

Deze afbeeldingen behoren bij het artikel "Particulier uitgegeven 4-Daagse kaarten en enveloppen"

12. Enveloppen van de 80e en 81e 4-Daagse.

13. Envelop in nieuwe stijl, met gewijzigde kleuren. Stempeling op de 4e dag, 21 juli 2000, met dagtekeningstempel Nijmegen/32.